

Drømmen om flugten

Poul Malmkjær

Man må vel konstatere, at en række af de seneste seriøse danske film er blevet bedømt nok så meget på deres intentioner som på deres endelige udsagn, en form for bedømmelse, man ellers kun træffer på i filmkredse med religiøse eller revolutionsromantiske inklinationer. Det er nok svært at undgå i et filmmiljø, der er så snævert som det danske, men for læseren af filmkritik må det tage sig ud som overordentlig velvilje.

Jeg gør mig intet håb om at komme det til livs; jeg kan blot gøre opmærksom på forholdet – også i denne anmeldelse – og så iøvrigt vedgå, at dansk film netop nu har brug for al den velvilje, den kan opdrive.

Hans Kristensen debuterer med »Flugten«, og man kan uden tvivl kalde det en forsinket debut. Han gik på film-skolen sammen med folk som Anders Refn, Chr. Braad Thomsen og Dan Tschernia, og hans to »afgangsfilme«, »Gitte i April« og »Tur i Helvede« (en fotoøvelse i farver og scope), vakte forhåbninger om en snarlig spillefilm-debut. Han måtte i stedet tilbringe endnu nogle læreår i en branche, der stadig ikke gav ham andre chancer end dem man giver lærlinge, når man sender dem på svende-jobs og stryger overskuddet. Nu forlyder det ovenikøbet, at samme branche også vil have profit af »Flugten« uden at have satset en krone. Det kan man da kalde behård monopolkapitalisme, så det batter: lad det offentlige finansiere og de private profitere. Der må vist statuere et eksempel omkring denne sag.

Men til filmen. Det er sympatisk, at en dansk instruktør vælger at debutere i en genre, kriminalfilmen, der i andre lande – og især i USA – har vist sig at rumme så mange muligheder for øvelser, leg og underholdende broderier på kendte motiver, i stedet for at lægge ud med »Hamlet« eller Verdensrevolutionen, der – hvis skidtet iøvrigt gik i knas – altid ville »overleve« på hhv. teksten eller ideen.

»Flugten« er en film om et skævt venskab, den er en film om bagmænd og den er frem for alt en film om det at komme væk og begynde forfra, om den umulige flugt-drøm.

Per (Ole Ernst) er bydreng for nogle mellemmande for storsmulgere – vi er et stykke nede ad den i alle kredse eksisterende sociale rangstige – og han er ved at blive smånervøs. Han vil ud af det, bort, men han mangler penge. Han møder en fotograf, Mikkel (Torben Hundahl), der er på amfetaminer og som bor i en motorbåd. Sammen vil de afsløre smuglernes bagmænd og presse penge af dem. De kommer dog til at slå en af bagmændene ihjel, og de får sølle 4000 kr. ud af det. Sammen sejler de mod Spanien og et nyt, usikkert liv i flugt.

Per flygter rent konkret fra sit miljø og han flygter fra

problemerne med smarte bemærkninger og hurtige kli-cheer. Når Mikkel sætter spørgsmålstejn ved hans ud-sagn, klarer han det hver gang med tilforladelige und-vigelser og sandsynlige småløgne. Han er enormt rap i kæften og taler pr. instinkt. Også Mikkel flygter fra sit miljø, fra pigen med barnet og den lille to-værelses, og hans tynde alibi for flugten er drømmen om en billedbog om mennesker, rigtige mennesker, hvor »et billede kan sige ligeså meget som en hel roman«, og hans krykke er altså piller. Han har engang været på vej til Spanien i motorbåden for at begynde på en helt frisk, men han turde alligevel ikke.

Mikkel er politisk bevidst. Per er ret ureflekterende. Han når sjældent længere end til at genkende følelses-ladede ord og udtryk. Kort efter deres første møde, siger Per om en nævenyttig opsynsmand, at man skal have en stikkersjæl for at være havnevagt, og ivrig efter at holde kontakten ved lige svarer Per: »Ja, det er nogle røvhuller allesammen.« Karakteristikken uddybes i en lang scene, hvor de to under en drukter holder taler fra et cykelskur-tag. Mikkel, der er i stødet, skælder en tilskuer ud og hævder, at dennes personlighed sidder i flippen. »Ja,« siger Per, »du er helt ude af flippen,« og da Mikkel holder en revolutionær tale til folket, griber Per ordet »gevær-løb« og stemmer i med, at de allesammen skulle have et nakkeskud. Mikkel synger et vers af en sang om Pløre-sund, og først ordet »præservativer« får det til at klinge hos Per, der går i gang med de elementære obskøne be-vægelser. Deres kommunikation fungerer kun på det helt praktiske plan, og da det kniber, da deres stadig mere hektiske anstrengelser for at nå en genvej til flugten bringer dem længere og længere ind i nettet, synker det skæve venskab sammen og de kan kun skælde hinanden ud for hhv. småforbryder og narkoman. De stoler ikke på hinanden, og som i så mange kriminalfilm forsvinder ge-vinsten af samme grund. Her ender deres kapital, amfeta-miner, i et vandløb, hvad der jo er ret fatalt for en så dissolubel formue.

På langs ad intrigen foregår der da også en slags vippe-tur, hvor Per og Mikkel skiftes til at være ovenpå. Ved kuppets begyndelse er Per ovenpå i kraft af sit kendskab til bagmændene, i cykelskurscenen er det Mikkel, der skal tjene penge ved fup-annoncer er det igen Per, og efter mordet er det Mikkel, der tænker klart. Ind imel-lem er der en mængde små-dialoger, der giver den samme op-og-ned stemning, den samme skiften mellem action på reflekser og action på eftertanke. Og det er eftertan-ken, der til slut må redde stumperne. Per har tre gange afsløret angst. Første gang da mellemmanden Henning

(Mogens Brix Pedersen) og hans gorilla (Jens Okking) forhører ham hårdhændet, anden gang da han bliver klar over, at han er morder, og tredje gang da han er efterlyst i avisen. I slutningen kan han kun indrømme sin angst overfor Mikkel og så overlade resten til ham. Han er løbet tør for attituder.

»Flugten« gennemprøver en række temaer indenfor rammerne af kriminalgenren. Den gennemprøver temaet med det umage makkerpar, der kendes så godt fra andre genrer, men som alligevel her får en ny drejning (meget bort fra »Midnight Cowboy« og lidt over i Laurel & Hardy – jeg tænker her især på sekvensen fra båden, hvor de taler om pigers lyster og anatomi). Den gennemprøver en række miljøschildringer, hvor især begyndelsens beskrivelse af caféen og Pers søgen efter et skjulested er helt fremragende atmosfærefyldt og spændende. Hans Kristensen har valgt at lade den midterste del af sekvensen stå dialogløs, som om den opleves af Per, der ser til bag glasruden i en dør. Det subjektive point of view brydes dog bevidst og rigtigt. Det er etableret i starten, og resten af afsnittet skal beskrive miljø og stemning mere end Pers sindstilstand, som endnu ikke er et centralt motiv. Det er derimod miljøet.

Endnu et motiv ligger i filmens leg med nat og dag. Man skal langt tilbage for at finde en dansk film, der for ca. 50 %'s vedkommende udspilles om natten, men i »Flugten« sker de fleste afgørende begivenheder om natten: Per opdages i tolden i Frihavnen, Per og Mikkel mødes i båden, mordet, Mikkel forlader pigen og tager sit pas med sig, slagsmålet mellem Per og Mikkel. Om dagen forløber de mere rolige afsnit af intrigen med skyninger, fotografering, småsnak og forretninger. Om dagen forekommer også to montagesekvenser, en med stills fra mappebytninger i lufthavnen og på gaden, der er velmotiveret og handlingsforkortende (det er Per, der har fotograferet handlingsforløbet), og en fra bådepladsen, hvor Per og Mikkel styrter rundt efter hinanden, Mikkel i svar pine over sit narko-problem. Denne sekvens med Mikkels angst for at Per skal forlade ham forekommer mig ude af trit med resten af filmen, og panikken i den, den ekvilibristiske udformning, har ikke bund i psykologien. Man forbløffes over de pludselige udbrud fra Mikkel, såvel som fra instruktør/fotograf/klipper.

Filmen er intelligent konstrueret over det halvnære bilde, der netop i scope-formatet giver indtryk af fylde og nærhed med to personer (f. eks. Per og Mikkel) eller en enkelt person og en rekvisit (et køje, en lampe, et butiksskilt), og Hans Kristensen/Dirk Brüel begrænser brugen af større indstillinger til de oplagte panoramaer med gader, havnen, båden, liggende personer eller personer, der bevæger sig ad rette linier (bådebroen, fortovet foran den røde villa etc.). Det er også i disse rette linier man finder dansk films mest beherskede og bedst begrundede panoreringer.

De halvnære indstillinger og den stærke brug af lys og skygger indbyder samtidig til en meget afdæmpet spillestil, som lægger vægten på tonefaldets ægthed og øjnes udtryk. Filmen demonstrerer netop det gode »efterblik«, som f. eks. Pers mellemstil, da de forlader Mikkels pige første gang eller Jens Okkings skuldertrækkende blik til Per efter afhøringen. En sikkert ufrivillig *red herring* ligger i billedet af havnebetjenten, der ser efter Mikkel og Per. Vi kan kun forstå, at han har hørt deres sidste replik (om dir. Nielsen), og hans blik efter dem mere end antyder, at han skal blive skæbnsvanger for dem.

Spillet er lydefrit og ind imellem fremragende. Ole Ernst

Still/Ole Ernst og Torben Hundahl (bag rattet) under deres første flugtforsøg.

og Torben Hundahl kan – i nævnte rangfølge – ramme sprogtonerne, som de er angivet i John Ernst mundrette dialoger. Lene Vasegaard får et lille mirakel ud af en pinligt svær rolle, og i mindre sideroller fungerer skuespillere og gode amatører i en typecasting, der giver god effekt. Søren Christensens musik er luftig og svingende som en drøm om noget stort. Man synes at kende den.

Hvad mangler »Flugten«? Først og fremmest en lidt bedre flydende kontinuitet. Overgange kan virke abrupte og unødigt mystificerende (drukturen, bilturen i slutningen), ligesom man kan indvende, at enkelte funktioner sker lidt vel rask (Mikkel får pumpet den farlige Aage i et ruf, fotograferingen i transithallen er gået helt smertefrit o. l.). Men nok så vigtigt for mig er det dog, at slutningen mangler et løft op over den megen dramatiske ophobning. Nu må den leve på pillerne i vandet, på Mikkels accept af de sølle 4000 kr. og på Pers indrømmelse af sin angst. Men disse indvendinger blegner nok lidt overfor filmen som helhed; den har action, farve, mennesker (som en hel roman), rytme og demonstration af instruktionstalent. Kan man forlange mere af en debutant?

■ FLUGTEN

Danmark 1973. **Dist:** Panorama. **P-selskab:** Hans Kristensen/Erik Crone. **P-leder:** Erik Crone. **P-kons:** Leif Feilberg. **Instr/Manus:** Hans Kristensen. **Dialog:** John Ernst. **Instr-ass:** Anders Refn. **Foto:** Dirk Brüel/**Ass:** Morten Bruus Petersen. **Farve:** Eastmancolor. **Format:** Ultrascope. **Lys:** Per Jørgensen, Jimmy Leavens. **Stills:** Rolf Konow. **Klip:** Anker. **Ark:** Peter Højmark. **Rekvis:** Jørgen Hinsch. **Musik:** Søren Christensen. **Tone:** Jan Juhler. **Medv:** Ole Ernst (Per), Torben Hundahl (Mikkel), Lene Vasegaard (Susanne), Annelise Gabold (Birthe), John Larsen (Direktør Nielsen), Peter Hiort (Erik, bagmændenes chauffør), Ove Brusendorff (Bagmanden Villeberg), Erik Nørgaard (Journalisten), Jan Bredsdorff (Pusher), Leif Ernst (Bartenderen Carl), Jens Okking (Mellemand på fidusbureau), Mogens Brix Pedersen (Chef på fidusbureau), Hermod Knudsen (Havnevagten), Poul Møller (Henning, den ældre kriminelle). **Længde:** 99 min., 2715 m. **Censur:** Rød. **Prem:** Nygade 28.3.73.